

LIST MLADÝCH

Vnikl jsem do tvrze kodaňských žen.

Původní dopis „Listu paní a dívek“ z Dánska. (Kodaň, srpen.)

Paní architektka Grubbová, hlava štábu, který se šikuje proti mužům. Chodí si po Kvindernes Bygning, po budově kodaňských žen, kterou sama postavila. Foto: F. S.

Jsem zahrnul jen několik kroků doprava a již jsem se ocitl v Niels Hemmingsgade — před Kvindernes Bygning, před mohutným domovem žen. Vstoupil jsem do rozlehlé dvoran, a zdvihl, která jezdí — jako v celém Dánsku ale i na př. ve Švédsku a jinde — zdarma — dostal jsem se do vyšších pater a našel tam kancelář paní Grubbové, architektky, která je dnes již slavná nejen v celém Dánsku, ale i mezi ženami všech národů, neboť společně se svými spolupracovnicemi porazila a zahradila na útek 600 mužů. Ale všechno vám řeknu pěkně po pořádku.

Každá historie začíná v starověku, a tak historie tvrze kodaňských žen má kořen v šerých, dávných dobách. V roce 1895 konala se první výstava ženského průmyslu, která skončila pěkným morálním i finančním úspěchem. Ženy dovedou hospodařit, proto nepoužily výtečku na bankety nebo studijní cesty do ciziny — nýbrž peníze pěkně uložily, šetřily a skrblily, neboť už tenkrát měly v úmyslu postaviti si nedobytný hrad. Tak došlo roku 1935—36 k postavení této budovy. Náklad na stavbu, i na krásnou vnitřní vybavení budovy činil 1,5 milionu dánských korun (1 koruna je Kč 5,50). Na stavbu byla uspořádána soutěž a ze sedmi návrhů — samozřejmě žen — byl vybrán jako nejlepší návrh paní Grubbové.

„Víte vlastně, kde jste?“ tážala se nás paní Grubbová. „Vážíte jste v domě, který od střechy až po nehlubší sklep patří ženám, je ženami obýván a udržován a ženy zde vládnou.“

Hruza mne jímala. Ale paní Grubbová pokračovala: „V přízemí jste si všiml o chodů a krámů — patří všem ženám a ženy v nich obsluhují. Dvě patra budovy tvoří hotel, dvě patra kancelář, jedno patro restauraci kde samozřejmě obsluhují ženy a která patří též ženám. Hotel vedou dvě ředitelky, v kancelářích jsou písařny, advokátek, ženských podniků atd. Kam se podíváte, samá žena. Jste tu ztracen.“

Po pravdě řečeno, nebylo mi příliš dobře, až se paní Grubbová usmívala. Pak mne provedla všemi prostorami budovy. Pravda, v hotelových pokojích bylo krásně čisto, všude květiny a popínavé rostliny v kořenáčích, květiny ve velkých nádobách dokonce na schodištích a hotelových chodbách. Samozřejmě měly hotelové pokoje krásný, moderní nízký nábytek, teplou a studenou vodu, světlé signály, skříň ve zdi, balkonky. Vída, pomyslí jsem si, ženy stavěly pro sebe a jak si to dovedly zařídit.

„Zde mohou přenocovat i muži,“ řekla paní Grubbová pohrdavě, a hned jsem z toho vyrozuměl: blázní, půjdou sem a odvedou ještě peníze ženám na jejich krutou válku. Ve vzduchu, krásné a prosté zařízené restauraci sedělo několik mužů, ovšem v doprovodu žen, které je sem zavedly jistě jenom proto, aby jim ukázaly svůj triumf.

Paní Grubbová se mnou sestoupila do přízemí, pak jsme šli zdviží do podzemí, kde je veliký přednáškový koncertní a divadelní sál se

Ano, jsem muž, tvor, který je u všech řádných sufražetek v opovržení nebo nad ním alespoň litostivě pokrčí rameny, a přece se mi podařila velká věc: unikl jsem v Kodani do tvrze žen. Kodaňský Kvindernes Bygning je podnik, z něhož každému své cti dbalému muži naskočí hust kůže, neboť tam jsou muži skutečně ztraceni, ztratí se tu jako kapka v moři, jsou méně než nic! Nuže — k věci:

Prošel jsem hlavní ulici od Kongens Nytorv, od Královského náměstí směrem k Radhus Pladsen, k Radničnímu náměstí a asi v polovině cesty

zvukovým zařízením pro promítání filmů, osvětlení „suftové“, schované jako rampové světlo v divadlech. V sále je místo pro 500 osob.

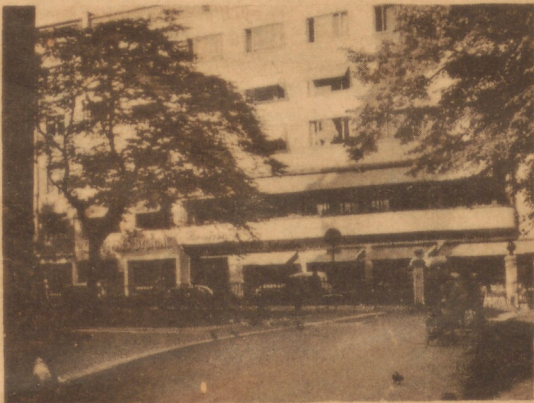
A pak mi ještě vyprávěla o nové akci. Město vypsaló soutěž na stavbu budovy pro rodiny s četnými dětmi, aby měly dostatečné, ale levné byty. Soutěž byla dobře dotována, proto se paní Grubbová se svými dvěma přítelkyněmi-architektkami do soutěže pustila. Ale ach, soutěž byla anonymní, nikdo nevěděl jména soutěžících, mužů přišlo 600, žen jenom 3 a tři ženy vyhrály — první cenu! To byl poprask v Kodani, ba na celém světě, i v Praze o tom noviny psaly, jak nám je paní Grubbová ukazovala — to byste měli vidět, až nám mráz pobíhal po těle. Ale pak jsem vytáhl na paní Grubbovou největší triumf: před domem žen stojí totiž kostel: I tážal jsem se nesměle, zda se v tom kostele také oddává. Prý ano. A jak to víte? — můj další dotaz. Inu, měla jsem tam na podzim sama svatbu, můj muž je rovněž architekt. Tak vída, řekl jsem si, přece sem unikl muž, přece to s námi není tak zlé. Paní Grubbová se na mne usmála, pozdravuje čtenářky „Listu“ v Praze a má v úmyslu si k nám zajet. Byla již v Praze, prohlédla si stavbu Pensijního ústavu a jiných moderních budov a těší se již na budovu Elektrických podniků, na Památník odboje a na ostatní nové stavby, které již zná z odborných listů.

Promíkl jsem pak kolem vrátého, jediného muže-chudáka v úmí žen a stanul opět na ulici. Vyšel jsem se zdravou kůží, ale poznal jsem tvrť kodaňských žen a byl jsem v ateliéru, byl jsem u tří architektek, které obrátily 600 kolegů na útek. Bylo to dobrodružství, před nímž blednou všechny Amazonky, Sádky i ostatní ukrutnice, jaké jen znají dějiny. Suфраžetky v Kodani ubíjely mužům opravdu, nejen že se jim vyrovnají — na tom by nic nebylo — ony je předčí, a to, jak víte, je smrtelná rána pro pýchu mužů. Jsem zkroutěn a zdrcen, neboť moje hrdost je ta tam. Zanechal jsem ji u veselé paní Grubbové a v domě Kvindernes Bygning v Kodani.

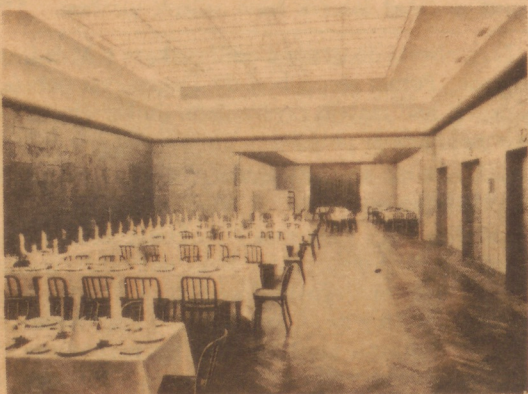
F. S.

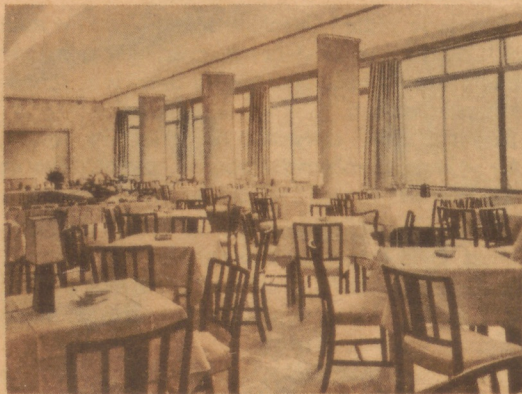
Generální štáb, stavitelské kanceláře paní Grubbové a dvou dalších architektek, který obrátil na panický útek 600 dánských architektů. Foto: F. S.

Pohled na Dům žen Kodani. V přízemí obchody žen, v I. patře restaurace, v II. a III. hotel, ve IV. kanceláře, v V. patře byty. A muže — nevidět. Foto: F. S.

Jídlna v restauraci

Podzemní sál pro 500 osob se zajímavým horním osvětlením. Vedlejší místnost pro dalších 300 osob. Je tam divadlo, koncertní sál, filmová zvuková aparatura.

Ženy v celém světě.

KONEČNĚ SE SPLNILO DŮLEŽITÉ PŘÁNÍ.

V Rue de la Paix ukazují klenotníci zdřehovadla (uzávery) z bílého zlata a platiny. Aby věci však nebyly příliš prosté a jednoduché, okrášlili je klenotníci ještě drahokamy, diamanty a perlami. Zvláště pěkně prý se vydařil kousek, jenž má ve věnci bílých perel velký rubín a uprostřed ještě diamanty. Tyto velmi dobové „zipsy“ hodí se prý — jak tvrdí klenotnické obchody, na kabelky, boty (1), kožichy, ranní toalety a šněrovačky. Nejlevnější zdřehovadlo, které ovšem je jenom zmenšeninou ostatních, stojí 6 anglických

10

liber čili Kč 1000.—. Průměrná cena těchto velmi důležitých a nezbytných předmětů pro denní potřebu činí 100 liber, čili Kč 14.000.—.

ÚSPĚCH CIVILISACE.

Miss Ethel Attenborough byla před několika dny v Londýně odsouzena pro týrání zvířat. Odůvodnění rozsudku vrhá zajímavé světlo na podivné poměry, které panují nyní na světě. Zatím, co v Evropě, v Asii, v Americe a v Africe je vražděno desetitisíce lidí nejmodernějšími prostředky,

zatím, co nikde neplatí zákon aniž nejmenší účta k bližnímu, nazývá londýnský soudce starou dámu „trapičem zvířat“, protože nechtěla, aby její zcela zdraví psi zemřeli přirozenou smrtí. Musila zaplatit 2 libry pokuty a podle rozhodnutí soudu nesmí v příštích letech chovat žádného psa.

LECKDO BY SOUDIL JINAK.

Mrs. Lindsay — noviny zvláště podotýkají, že není příbuzná s proslulým americkým soudcem pro nedospělé — prohlásila před několika dny, že není pro ženu příjemnějšího povolání než zubolékařství. „Kdo má dobré nervy, oči a dosti sil,“ tvrdí jmenovaná dáma, jež samozřejmě je sama zubní lékařkou a svůj diplom dostala již před 40 lety, „neměl by si zvolit jiné povolání než toto. Výhlídky jsou skvělé, neboť muži chodí raději k ženám do ordinace než k mužům.“

REKORDWOMAN SVÉHO DRUHU.

Mrs. Fullthorpe, které je dnes 36 let, dostala právě po třetí trojčata, teď má dohromady osmnáct dětí, z nichž jedno zemřelo následkem nehody. Z trojčat byla první děvčata, po druhé hoši, po třetí opět děvčata. „Doufám,“ prohlásila tato podivná žena, „že ještě porazím rekord své matky, která měla dvacet dětí, ale nikdy neměla dvojčata nebo trojčata. Jsem zvědavá, zdali příští trojčata budou opět chlápci.“

NÁJEMNÍCI STÁVKOVALI.

Majitel velkého činžáku v Londýně, kde je 200 bytů, nechtěl přes několikanásobné protesty nájemníků a přes to, že nedostatečnost bytů byla prokázána a vyžadovala by si snížení činží, které byly i na londýnské poměry přemrštěné. Ženy z tohoto domu se proto rozhodly jednohlasně pro stávkou a 1. srpna již nezaplátily činží. Pan domácí měl však v úmyslu proti nim ostře vystoupit, proč se ženy shromáždily s košťaty a smetáky a uspořádaly demonstrační průvod, jenž se setkal s úspěchem. Ministr zdravotnictví ujal se této záležitosti a slíbil, že prosadí nápravu do nebe volajících nedostatků.

KAM SMĚRUJE STUDIUM V ANGLII.

Profesor Frank Roscoe měl před několika dny v Bedford College přednášku o studiu žen a při tom prohlásil toto: „Před 40 lety byly studující ženy příliš vážné a nadměrně pilné. Dnes však pochopily smysl univerzitních studií. Získaly si společenské vystupování a zevní kulturu. Výhoda tohoto vývoje záleží právě v tom, že ženám je nejen příjemnější doma, ale že se také mnohem snadněji dovedou vpravit do praxí v domácnostech, která je a zůstane doménou žen.“

NESMÍ JICH BÝTI TŘINÁCT.

Malá anglická obec v hrabství Middlesex darovala jednomu občanu dům, v němž je šest ložnic. Nešťastná manželka p. Wiggina, jenž je už několik let bez zaměstnání, povila totiž právě třináct dětí. Rodina měla dosud tak málo místa, že šest dětí spalo v jedné posteli. „Moje žena má každý rok tolik práce s novým děckem,“ prohlásil muž jaksí hrdě, „že jsme se dosud ještě nedostali ani k tomu, dát posledních pět dětí pokřtít. Teď to ale uděláme „jedním vzrsem“.“

OPĚT JEDNOU LADY GODIVA.

Frances Burchell byla chudou dcerou podkoního v Rodynktonu a již jako malé děvčátko se naučila jezdit na koni. Později stala se z ní hezká dívka a když v Coventry opět slavili slavnost lady Godivy, nenašli nikoho, kdo by se byl lépe hodil k sehrání úlohy odvážné lady, než mladou Frances. Když je na koni spatřil ji bohatý londýnský advokát, a pak to šlo jako ve filmu. Zamiloval se do ní a za rok byla jeho manželkou. Jack Parson. L. P.

NA PALUBĚ „NORMANDIE“.

Velké zámořské lodi vydávají při odjezdu listinu cestujících, která je nejdůležitější částí všech lidí na palubě. Před několika dny byli patrně překvapeni. Na konci listiny stály Astorová a Juniorová — herečky. Ježto loďní společnosti se starají o reklamu stejně vydatně jako filmové společnosti, uvádějí umělkyně vždy na čelných místech; alespoň za korunovanými hlavami. Všem lidem, kteří se tomuto nezvyklému postupu podívali, budí proto vysvětleno, že tyto herečky byly ve skutečnosti — ženy; tak se stal asi první v dějinách mořeplavby případ, že zvířata se ocitla na listině cestujících zámořské lodi.

DROBNÉ PŘÍČINY, VELKÉ NÁSLEDKY.

V soudobých časech krize je bohužel ještě mnoho žen, které, ačkoli nejsou o nic horší anebo méně způsobilé než tisíce jiných, nemohou nalézt vhodného muže. Tu a tam se však vyskytne ještě příliš mnoho mužů. Před několika dny měla anglická matka krátký rozhlasový projev, po němž dostala hned dvojí nabídku k sňatku od mužů, kteří se nadchlí jejím hlasem, a při tom jeden z nich po dvou dnech ani nevěděl co přednásečka řekla. Mrs. Battersby se proto rozhodla, že oba dopisy ponechá bez odpovědi.

DÍVKY — NÁMORNICE.

Každoročně pořádají anglické skautky pro své členky, které mají zájem o loď, zvláštní námořnické kursy. Kursy se konají na 74tunové lodi „Implagable“, která pamatuje slavnou bitvu u Trafalgaru. Nyní odpovídá v přístavu v Portsmouthu. Na obrázku jsou skautky zachyceny právě při cvičení.

De vrouwenburcht van Kopenhagen

Kopenhagen, de Deense hoofdstad, bezit een merkwaardig gebouw, massief en imponeerend, het **Kvindernes Bygning**, een tehuis voor werkende vrouwen. Een tehuis? Ja, maar ook en meer nog een machtige onderneming, een stad op zichzelf opgericht, bestuurd, geëxploiteerd door vrouwen.

De geschiedenis van deze instelling neemt een aanvang in het jaar 1895. Toen werd in Kopenhagen onder de auspiciën van enkele vooruitstrevende vrouwen aldaar een tentoonstelling van vrouwelijke handenarbeid gehouden, tentoonstelling die, zoowel ideëel als financieel een niet onbelangrijk batig saldo opleverde.

Vrouwen zijn goede financiersters als ze dat willen. Zoo werd dit batig saldo nu eens niet verspild aan banketten en studiereizen, zooals dit meestal gebeurde, doch stevig belegd bij een Bank.

Want de pioniersters van de vrouwenbeweging in Denemarken hadden toen reeds het plan opgevat een Tehuis voor vrouwen te stichten.

Dus gingen ze sparen en sparen, tot ze in 1935—'36 zoover waren dat het gebouw er kwam. Bouwkosten, gronden en inrichting bedroegen 1.500.000 Deense kronen ($\pm$ f 6.000.000). Voor het beste ontwerp werd een wedstrijd gehouden, waaraan alleen vrouwelijke architecten konden deelnemen. Van de zeven ingediende ontwerpen werd dat van de architecte Grubb bekroond.

Dus spreekt het ook vanzelf dat het Mevrouw Grubb is die ons ontvangt en de honneurs waarneemt. De beroemde architecte is een heel eenvoudig en ongekunsteld iemand.

„Weet U wel waar U bent?“ vraagt zij met een schalksche tinteling in haar vroolijke blauwe oogen. „U bevindt zich in een huis dat van kelder tot nok aan vrouwen behoort. Vrouwen wonen hier, werken hier, studeeren hier... Beneden hebt U allerlei winkels gezien, nietwaar? Zij worden geëxploiteerd door vrouwen en enkel vrouwelijk personeel bedient de klanten. Twee verdiepingen zijn ingericht als hotel-restaurant: ook hier zijn het twee directrices die de scepter zwaaien, ook hier uitsluitend vrouwelijk personeel. Twee andere verdiepingen zijn gereserveerd voor kantoor-lokalen, waarin vrouwelijke advocaten, journalisten, architecten hun bureaux hebben. Ook ik heb hier mijn kantoor... U ziet een huis van vrouwen voor vrouwen.“

„Dus „vragen wij, „hier komen nooit mannen...?“ „O maar natuurlijk wel,“ lacht Mevr. Grubb, „er komen er zelfs heel wat... doch uitsluitend als klant en als gast.“

„En zeker ook wel als nieuwsgierige bezoeker...“ denken wij, want het gebouw waarin wij thans worden rondgeleid is werkelijk het zien waard. Opmerkelijk is de vroolijke, aangename sfeer die overal heerscht... ruime kamers, aardige meubeleeringen en vooral bloemen en planten... Zoo'n beetje overal staan ze in vensterbanken, op de balkons in de halls, tot op de stoepen toe. Maar trots al deze liefelijkheid is de praktische kant niet vergeten: op iedere kamer warm en koud stroomend water, lichtsignalen, vernuftig ingebouwde meubels, geriefelijke onzichtbare kasten... „En dat is alles aan een vrouwenbrein ontsproten,“ denken wij bewonderend.

Maar we zijn nog lang niet uitgekeken... met de lift gaat het naar beneden, waar we ondergronds, een prachtige concertzaal te bewonderen krijgen met zeldzaam goede acoustiek... en verder een bioscooptheater-zaal en van de nieuwste outillage voorzien.

„Het is geweldig...“ is alles wat we zeggen kunnen, want we zijn onder de indruk van de grootsche opzet van dit bedrijf.

„En Uw zaken, Uw architectenbureau gaat het goed?“ vragen we listig, want we willen deze vrouwelijke bouwmeester eens laten vertellen van haar laatste triomf. En ze vertelt gewillig en eenvoudig, met een humoristisch detail hier en daar hoe zij en haar twee helpsters... 600 mannen versloegen...

De stad Kopenhagen had namelijk onlangs het plan opgevat een groot woningcomplex voor kroostrijke gezinnen te bouwen en had daartoe een prijsvraag uitgeschreven. Het was een alleszins interessante prijsvraag ook van den financiële kant bekeken, dus waren er vele deelnemers. De ontwerpen werden onder schuilnamen ingediend en door een strenge jury gekeurd... Bekroond werd 't ontwerp Grubb. Drie vrouwen waren 600 mannen de baas geweest...

MEVROUW GRUBB EN HAAR STAF

KVINDERNES BYGNING

„Een schitterende overwinning op de mannen...“ toetsen wij.

„U zegt dat op een toon of U denkt dat wij mannenhaatsters zijn...“ lacht Mevr. Grubb.

„O... en bent U dat niet...?“

Weer die vroolijke, aanstekelijke lach. „Ik...? Welneen... Kijk eens uit dit raam... ziet U die mooie kerk daar aan de overkant? Welnu, daarin ben ik vorige Herfst getrouwd... Mijn man is ook architect... En al heb ik de prijsvraag gewonnen... ik voel me in alles zijns gelijke... niet zijn meerdere. Wij mannenhaatsters? Omdat wij hier een eigen huis hebben gebouwd, waarin wij werken en waarin wij ontspanning zoeken? Och kom... Geloof U me in een vrij land als dit waar zooveel vrouwen in zooveel diverse beroepen werkzaam zijn, voldoet deze instelling aan een behoefte...“

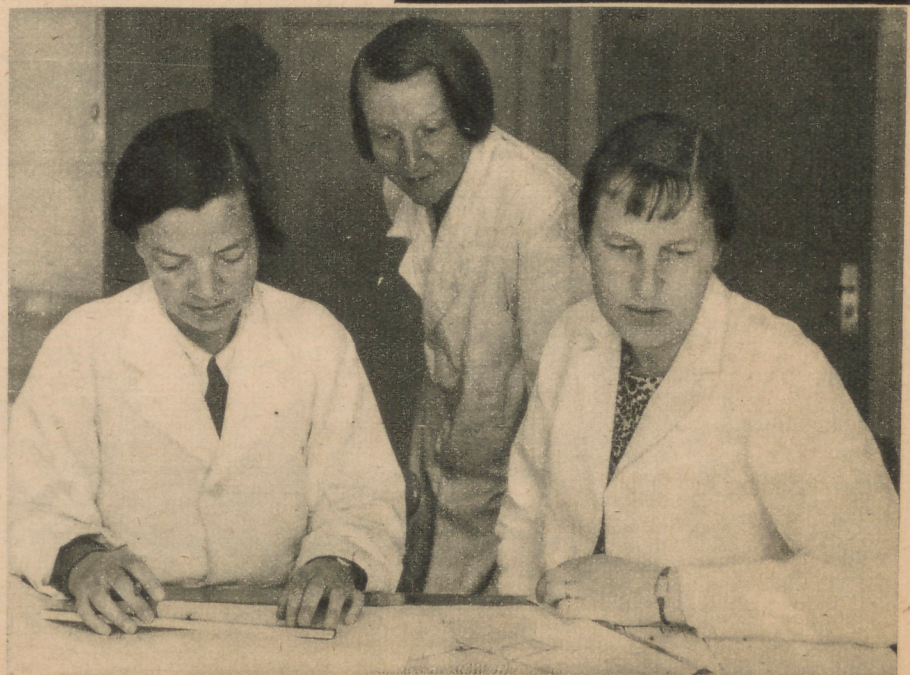
En op deze woorden nemen wij afscheid van de blonde flinke Mevr. Grubb en van haar vriendelijke medewerkster.

Wij verlaten Kvindernes Bygning met een gevoel van vreugde en trots op dit lid van onze sexe, die in dezen tijd van moreele ontwrichting, een zoo prachtig staaltje levert van gezonde arbeidslust gepaard aan schitterend intellect.

Copyright „Margriet“
Geill. Pers en I.P.C.

DE ARCHITECTE GRUBB VERTELT

7580

Arvisudklip til
Til Kvindernes Bygninges Arkiv

Dette er :

Et bundt arvisudklip fra nogle østeuropæiske aviser
om Kvindernes Bygning og arkitekterne bag opførelsen.
Det må være hentet fra en pressemeddelelse for de
er ret ens.

Der vises bygningens facade og de tre kvindelige
arkitekter i deres tegnestue, altså Ragna Grubb,
Karen Hristendal og Ingeborg Schmidt.

Teksten kan ikke læses, hvis man ikke kan sproget

Jeg tror, at jeg havde dem med for nogle år siden,
hvis arkivet ikke vil have dem, så kasser dem venligst.

Med venlig hilsen Nina Grubb Rosenkrantz